

TELEGRAFULU ROMANU.

Nr. 27.

ANULU XXIV.

Sabiuu 113 Aprile 1876.

Telegrafu este Duminea si Joi, la fie-cate doue septemani cu adansulu Poisioerei. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditor'a foiei, pe afara la 2. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresele catre expeditor'a. Pretuluprenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

(trecealalte parti ale Transilvaniei si pentru provincie din Monarchia pre unu anu 8 fl. 60. pr o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prin. si tier streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inscratiunea se platesten pentru inalt'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2, cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2, cr. v. a.

Invitarea de prenumeratiune

la

„Telegrafulu Romanu“

pre unu patrariu de anu (Aprile-Iunie) alu anulu 1876. — Pretulu abonamentulu pre 1/4 de anu e:

Pentru Sabiuu 1 fl. 57 cr. v. a.

Pentru Monarchia austro-unguresca 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a si strainatate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu intardia cu tramitarea prenumeratiunilor.

Adresele ne rugamu a se scrie curatu, a se pune numai post'a ultima, dara nu cate doue poste ultime, si in locu de epistole de prenumeratiune recomandamu on. publ. avisurile postali, (**Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.**) ca impreunate cu spese mai putiene si ca mai sigure pentru inaintarea baniloru de prenumeratiune.

Editor'a „Telegrafulu Romanu“ in Sabiu.

O programa vechia.

Privirile sunt astadi indreptate mai cu sema asupra insurectiunei din Bosni'a si Erzegovin'a si asupra tientei Serbiei si Muntenegrului. Dela aceste se pare a aterná pacea seu resbelulu, si dela aceste se pare a aterná stramutarea politica ce are sa se faca, seu sa nu se faca, in sudostulu Europei.

Doi factori remanu, celu putieniu in publicistic'adilei, neconsiderati, factori, cari, la o ulterioara deslegare a cestiunilor orientali, negresitu voru luá parte. Acesti'a sunt: Romani'a si Greci'a.

Ce roluri le voru fi rezervate acestor'a e greu de sciutu. Impartirea roluriloru o decide diplomatia europena si unde nu mai ajunge acest'a, desvoltarea evenimentelor, cari si diplomatia, pre de multe ori, nu e in stare a le prevedé pãna in sfersitulor.

Greci'a a luat in tempulu din urma putiena parte la miscãrile orientali. Ocupata inlauntru pre multu cu schimbãrile cele dese ale ministerielor, a caduutu inaintea lunei politice asiá de multu, incãtu multi facu socotéla orientale fãra de a mai tiené comptu si de dens'a.

Romani'a a fostu mai favorita de sorte in anii din urma. Ea a doveditu Europei ca are insusirile unui statu capabilu de o missiune mai inalta politica. Guvernulu romanu i-a succesu a inlocu fluctuatiunile, caroruru era espusa mainainte, cu stabilitate si a pune in loculu aventuriloru politice prudenti'a. Cesta din urma a introdus'o pre nesimtite si pre neastepãtate in concertulu staturiloru, cu care a inceputu a incheia conventiuni comerciale. Cu alte cuvinte, Romani'a a devenitu unu factoru politicu, care prin doved'a conventiuniloru se vede ca e necesariu Europei. Mai mare in intindere si cu o populatiune mai numeroasa decãtu Greci'a, Romani'a mai are avantagiulu, care in multe casuri

e si unu desavantagiu, ca e situata la gurile Dunarei si intre trei complexe mari de staturi mari.

De aceea rolulu Romaniiei trebuie sa fia mai insemnatu decãtu alu Greciei la deslegarea cestiunilor orientali. Barbatii politici de acolo au intielesu acestu rol si de vre-o patru ani incóce l'au reprezentatu asiá, dupa cum comandara interesele politice ale romaniloru.

Astadi suntemu inaintea unei fase noue a crisei orientali si inaintea unei fase noue politice in Romani'a. Coincidenti'a acest'a nu va fi calculata; intemplantarea inca luca cate odata ca si calcululu. Senatulu Romaniiei va fi astadi alesu. Alegerea are sa decida sorte ministeriului actualu. Ministeriulu ori remane, ori se duce.

De se duce, se nasea intrebarea, care ministeriu va veni?

Déca a priitu tieriei unu ministeriu moderatu in ani de linisce, cu câtu mai vertosu va fi de lipsa unu ministeriu moderatu in tempulu crisei orientali. In moderatiune jace precautiunea si acest'a cauta totu-déun'a sa aduca ordine si in cele mai mari complicatiuni. Ceste din urma, fãra de ordine, nu se potu descurca nici odata spre binele aceloruru pre cari ii apuca in vertejulu lor; din contra ordinea din precautiune si din sângele rece alu moderatiunei prevedé si inventéza, delatura periculu si creaza situatiuni, cari producu numai bine.

Pãna a nu veni Romani'a in starea sea de adi, si ochii Europei erau indreptati asupra ei. Pre atunci, precãndu era inca impartita in doue principate si diplomatia si batea capulu cu intrebarea, ce se faca cu acele doue tieri si care sa fia destinatiunea lor. Este dreptu, ca de multe ori i se da unu rol nu pre placutu, rolulu de compensatiune in un'a seu alta constelatiune politica. Acestu rol insemnatu in alternativ'a, déca aceste doue tieri nu voru fi in stare a se sustiené cá statu de sine.

Periculuu acestei alternative inca n'a trecut. Diplomatia, carea luca cu regazu, are o memoria lunga si combinatiunile ei sunt si mai lungi. Ea nu se multiamesce numai a tórcé firele diplomatice. Déca nu pôte altcum ea le si innóda. Putieniu ipasa ei de frumosulu fãra noduri, seu de uritulu cu noduri. Vorb'a ei este, sa tiena firulu ei de olalta. Impregiurarea acest'a demanda asiá dara prudenti'a si precautiunea celoru ce capata unu rolu politicu.

Romani'a inca are asiá dara cauza de a fi prudenta si precauta.

Spre intarirea celoru dise reproducemu mai la vale unu articulu din „Grenzbote“ dela 1857, va se dica, scrisu mai cu doue-dieci de ani inainte, pre care lu recomandamu deosebite atentiuni a barbatiloru politici romani. Lu recomandamu pentrucu privim inu'ensulu o programa vechia a diplomatiei nemtiesci, in ceea ce privesce Romani'a.*

Fãndu-ca sinodulu archidiecesanu este aprópe incepemu astadi publicarea urmatoriului proiectu, ce probabilu va veni la desbatere in sessiunea din anulu acest'a.

*) Din lipsa de spatiu vomu publicá articulu din cestiune in nrulu viitoriu.

Proiectu

de regulamentu pentru scólele populare si normale gr. or. din archidiecesa (elaboratu in urm'a conclusiunulu sinodulu archidiecesanu din 16 Aprile 1876. Nr. 55.)

§. 1. Scopulu invetiamentulu in genere e de a perfectoná pre omu desvoltandu-i tóte facultãtile spirituali si inzestrandu-lu cu bunele moravuri pentru a face dinu'ensulu unu membru folositoru alu societãtiei in care traiesce.

§. 2. Invetiamentulu preste totu e obligatoriu pentru ori-ce individ de ambele secse, dela alu sieselea pãna la alu cincisprediecelea anu alu vietiei.

§. 3. In tóte scólele romãne de confesiunea ortodocsa-resaritená invetiamentulu e pus sub suprem'a autoritate a bisericeii autonome romãne ortodocse resaritene.

§. 4. Cu tóte acestea autonomi'a bisericeii nu esclude nici decum dreptulu de suprema inspectiune ce compestatulu pre bas'a legi de instructiune publica din an. 1868 si intre marginile acelei legi.

Capu 2.

Divisiunea invetiamentulu.

§. 5. Invetiamentulu se imparte in primariu si secundariu.

§. 6. Sfer'a invetiamentulu primariu nu se estinde decãtu asup'a cunoscintielor elementarie si practice din diferitele sciintie; elu se ocupa mai alesu cu religiunea, cu cetera, scrierea si cu calcululu elementariu si practic.

§. 7. Invetiamentulu secundariu tientesce la o cultura generala superioara, cu deosebire prin studiulu limbiloru si literaturiloru clasice si pregatesce pre elevi pentru studiulu la universitati.

Capu 3.

Educatiunea.

§. 8. Mãna in mãna cu invetiamentulu trebuie sa mérga si educatiunea omulu. Atãtu pre tempulu invetiamentulu primariu câtu si pre tempulu invetiamentulu secundariu trebuie sa se pórte o deosebita grija pentru bun'a crestere a indiviidiloru supusi invetiamentulu.

§. 9. Scopulu educatiunei este de a deprinde pre omu cu bunele moravuri si de a-lu face capabilu a traí in societate cu semenii sei.

§. 10. Educatiunea se efectuéza seu prin exemple invederate din vieti'a practica si prin instructiunea morala seu prin disciplin'a scolara.

Capu 4.

Institutele de invetiamentu.

§. 11. Institutele pentru invetiamentulu primariu sunt scólele populare (primare) de 1, de 2, de 3 si de 4 clase, atãtu pentru baieti câtu si pentru fetitice. Scólele de 4 clase se numescu si scóle normale.

§. 12. Institutele pentru invetiamentulu secundariu sunt gimnasiile, scólele reale, precum si cele de fete, care trecu preste 4 clase.

Capu 5.

Invetiamentulu primariu.

§. 13. Scopulu invetiamentulu primariu este de a dá tinerimele de ambele secse o educatiune morala-religiósa, de a-i desvoltá facultãtile spirituali si de ai inlesni perfectonarea mai departe in vieti'a si de ai pune

temeulu la formarea de ómeni harnici si folositori societãtiei.

§. 14. Totu invetiamentulu primariu apartieniu si scólele de repetitiune, precum si cursurile de adulti.

Capu 6.

Obligatiunea frecuentãrei in scólele populare.

§. 15. Parintii si tutorii copiiloru de confesiunea ortod. resaritená, precum si toti acei individi, sub a caroruru ingrigire s'aru aflá invetiacei si servitori netrecuti preste anii de scóla, sunt obligati a tramite pre copii si pupiliu lor, si pre toti pruncii aflatori sub a loru ingrigire, la scóla poporala din locu, la cursurile de adulti si la scóla de repetitiune dela alu 6-lea pãna la alu 12-lea respective la alu 15-lea anu alu vietiei.

§. 16. Déca tatalu seu tutorulu seu respectivulu ingrigitoriu aru tienne pre elevi dela frecuentarea scólei, atunci acelu'a mai intãiu se i se faca o admonitiune serioasa. Déca respectivulu nici in urm'a admonitiunei facute nu-si implinesce datori'a, atunci se pedepsece pantru primulu casu cu 50 cr. v. a. pentru alu doilea cu 1 fl. pentru alu treilea cu 2 fl. pentru alu patrulea casu cu 4 fl. in favórea fonduriloru scolastice. Cãndu nici aceste pedepse nu s'aru dovedí eficace, atunci prin intevenirea mai inaltelor autoritati scolare elevulu impededatu, de a frecuentá scóla, se pôte pune sub tutel'a altu-cuiva.

§. 17. Casurile, in care nefrecuentarea se pôte scusa, suntu cele admise in respectivele ordinatiuni ale ministeriului instructiunei publice.

§. 18. Copiui cu morburu trupesci seu spirituale se potu scuti de frecuentare pre tempu mai scurtu seu mai indelungatu. Scutirea se face din parte autoritatiloru locale pre bas'a unui atestatu dela mediculu loculu.

§. 19. Copiui cu bóle contagioase seu bolnavi la minte si prin urmare necapabili de invetiatura, se voru eschide din ori-ce scóla locala publica.

§. 20. Se da voie parintiloru a instrui pre copiiu loru acasa seu in alte scóle fia publice ori private; acest'a o voru aduce parintii la cunoscinti'a autoritatiei scolare din locu printru unu atestatu netimbratu. Autoritati scolare din locu voru purtá de grije cá astfelu de copii sa se instruesca in tóte obiectele acelea, care se predau si in scóla publica si se implinesca anii prescisi pentru frecuentare.

§. 21. Copiui instruiti acasa sunt obligati a depune in fia-care anu esamenu inaintea invetiatoriloru dela respectivele scóle publice locali.

Capu 7.

Despre scóle.

§. 22. Edificiile scolare, care suntu a se zidi din nou, sa se asiedie in locuri salubre, uscate; ele au se cuprinda unu spatiu câtu se pôte mai intinsu. Salele se fia destulu de numeroase, largi luminóse si lesne de aerisitu.

§. 23. Edificiile vechi au a se repará, dupa câtu va fi cu putintia, conformu conditiuniloru din paragr. precedentu.

§. 24. Singuratecele incaperi se voru deosebí dupa secslu eleviloru. Elevii de ambele secse potu petrece in aceeași incapere numai pãna la etatea de 10 ani.

§ 25. O clasă pōte se continea celu multu 80 de elevi, calculandu-se pentru fia-care elevu unu spatiu dela 8—12 urme patrăte.

§ 26. Fia-care comuna romana ortod. resar. e indatorata a radica pre spesele sele in locu unu edificiu scolaru corespunđindu condițiuniloru din § 22.

§ 27. Fia-care comuna e obligata a inzeștră scōl'a cu totu felulu de medilōce de invetiamentu, precum suntu globurile, chartele, tablele, sponghiile, creta s. c. l. in numeru sufficientu.

§ 28. Fia-care comuna e tēnuta a cumperā cārti si alte requisite de scrisu pre sēm'a copiiloru seraci.

§ 29. Fia-care comuna e indatorata sa pōrte grige de salarisarea invetiatoriloru.

§ 30. Spre acoperirea diferitelor cheltueli comun'a bisericeșca e indreptata a pune unu aruncu sēu o contribuțiune pre toti locuitorii sei. (Acestu aruncu inse nu pōte trece preste 5% din contribuțiunea directă ce se da statului.)

C a p u 8.

Fondurile scolare.

§ 31. Tōte comunele, care intretienu scōle in sensulu prescriptiuniloru de pāna aici suntu obligate a intemeiā fonduri scolare fia in proprietāti nemiscatōre, fia in bani ga'ta, si a adauge dupa putintia aceste fonduri din anu in anu.

§ 32. Asemenea fonduri se potu intemeiā si inmultī:

a) Din o parte de pamentu comunalu, fia de aratura, de fenatiu sēu de pasiunitu;

b) Din contribuiri cu bani sēu cu bucate din partea singuraticiloru membri ai comunei;

c) Din donatiuni dela comune si dela particulari;

d) Din sum'a pedepselor pentru absentāri.

§ 33. Fondulu scolaru nu se pōte amestecā si confundā cu fondulu si averea bisericeșca.

§ 34. Cu tōte acestea administratiunea fondului scolaru se pōte incredintā totu epitropiei alese de sinodulu bisericescu pentru administrarea averei bisericesci.

§ 35. Acele comune, cari nu dispunu de mijlōce nici pentru a zidi si intretienē o scōla, nici pentru a intemeiā unu fondu scolasticu, potu cere o subvențiune anuala din fondurile archidieceșane.

C a p u 9.

Autoritāțile scōleloru poporale.

a) Autoritāțile locali.

§ 36. In scōla si anume pre tempulu prelegerei, invetiatorulu e singurul conducatoriu responsabilu si prim'a autoritate in clas'a respectiva.

§ 37. Tōte institutele de invetiamentu poporalu stau nemedilocitu sub jurisdictiunea respectivei comune. Comun'a esericiēza jurisdictiunea acēst'a prin sinodulu si comitetulu parochiale si prin inspectorulu localu.

§ 38. Sinodulu parochialu se compune din toti membrii parochiei pre bas'a stabilita in stat. organicu. Sinodulu parochialu e prim'a autoritate scolară in fia-care comuna; elu decide despre tōte afacerile mai importante ale scōlei, alege invetiatorii si determinēza salarisarea lor.

§ 39. Sinodulu parochialu alege din sinulu seu ierasi dupa prescriptiunile stat. organicu unu comitetu parochialu, care se insarcinēza si cu purtarea afaceriloru curente ale scōlei. Comitetulu parochialu are sa execute hotaririle sinodului parochialu. Preotulu si invetiatorulu localu suntu de a se privi totu-dēun'a cā membri ai comitetului parochialu in ceea ce privesce afacerile scolare.

§ 40. Inspectorulu scolaru, care va fi preotulu localu, e indatoratu a supraveghiā frecuentarea, prelegerile si preste totu purtarea atātu a eleviloru, cātu si a invetiatoriloru. Mai

departe inspectorulu e organulu, care comunica cu autoritāțile mai inalte, reprezentandu comun'a in afara. Facerea diferitelor raporturi totu in sarcin'a inspectorului cadu.

b) Autoritāțile districtuali.

§ 41. Tōte institutele de invetiamentu poporalu ale unui districtu sēu protopopiatu luata la olalta stau sub jurisdictiunea nemedilocita a respectivului districtu sēu protopopiatu. Protopopiatulu esericiēza acēsta jurisdictiune printr'o reprezentatiune alēsa anume.

§ 42. Spre scopulu acēst'a se alege, conformu stat. organicu, din partea protopopiatului unu sinodu protopopescu, care tēne cāte o siedintia ordinaria pre fie-care anu. Pentru casuri de lipsa se potu tēne si siedintie extraordinare. Sinodulu protopopescu are a se ocupā cu afacerile scolare comune intregului protopopiatu, atātu in ceea ce privesce invetiamentulu, cātu si in ceea ce privesce fondurile scōleloru. Elu formēza totu de odata a dōu'a instantia in cestiuini de controversa ale singuratecelor comune.

§ 43. Din partea sinodului protopopescu se alege unu comitetu protopopescu dintre membrii sinodali. Acestu comitetu aduce la deplinire decisiunile sinodului, iēra pre de alta parte executeza dupa propi'a sea hotarire totu felulu de afaceri, la care e autorisatu din partea sinodului.

§ 44. Spre a administrā fondulu protopopescu, care dupa impregiuari se foloseste atātu pentru scopuri bisericesci, cātu si scolare, se alege o Epitropia de dōue persōne, cari inca facu parte din comitetulu protopopescu.

§ 45. Inspectoru scolaru preste totu protopopiatulu e protopopulu respectivului cercu. Elu presideza siedintiele sinodului si ale comitetului protopopescu. Dupa o intielegere prealabila cu comitetulu protopopescu, inspectorulu va intreprinde escursiuni prin protopopiatu spre a cercetā scōlele si spre a se convinge despre starea lor. Inspectorulu, adeca protopopulu este totu de odata si organulu care comunica atātu cu autoritāțile districtuali cātu si cu locurile mai inalte. Diferitele raporturi si conspecte in trebile scolare districtuali cadu in sarcin'a inspectorului districtualu.

c) Autoritāțile archidieceșane.

§ 46. Tōte institutele de invetiamentu poporali ale archidiecei gr. or. din Transilvani'a stau immediatu sub jurisdictiunea archidieceșii. Archidieceș'a esericiēza acēsta jurisdictiune, prin corporatiuni si persōne alese.

§ 47. Spre acestu scopu archidieceș'a alege, conformu dispozițiuniloru din stat. organicu, unu sinodu parochialu, care in totu anulu tēne cāte o siedintia, ocupandu-se pre langa afacerile bisericesci, si cu cele scolare. Rapōrtele necesare, atātu cu privire la administratiunea scolară, se voru asterne sinodului in fie-care siedintia cā sa se pōta orientā in decisiunile sele.

§ 48. Consistoriulu archidieceșanu cā senatu scolasticu, aduce la deplinire conclusele sinodului si reguleza ori-ce afaceri, pentru care posedea autorisare din partea sinodului. Tōte rapōrtele dela inspectorii atātu locali, cātu si districtuali trebuie se trecā prin consistoriulu archidieceșanu scolasticu, care va desbata asupr'a lor in siedintiele sele septemanare.

§ 49. Archiepiscopulu presideza siedintiele sinodului si ale consistoriului. In acēsta calitate e supremulu inspectoru alu tuturor scōleloru din archidieceș'a si representēza scōl'a atātu in launtru, cātu si in afara.

C a p u 10.

Despre invetiatorii si alegerea lor.

§ 50. La functiunea definitiva de invetiatorii in scōlele poporali se admitu numai acele persōne, care au absolvitu cu bunu succesu cursurile pre-

parandiali la unulu din institutele pedagogice-teologice romane ort. resar. sēu si la alte institute de felulu acēst'a fia interne, fia externe, si cari au depusu ierasi cu bunu succesu esamenele de cualificatiune.

§ 51. Invetiatorii admisibili in scōlele poporali romane ort. resar. trebuie se apartiena bisericei romane de conf. ortod. resar.

§ 52. La functiunea provisorie de invetiatorii se potu admite si persōne de acelea care absolvindu unu cursu preparandialu, n'au depusu inca esamenulu de cualificatiune.

§ 53. Individii, cari n'au absolvitu vre-unu cursu preparandialu, nu se admitu la functiunea de invetiatorii, decātu dupa ce voru fi depusu unu esamenu formalu de cualificatiune.

§ 54. Alegerea (si ficșarea salarisarei) invetiatoriloru se face prin sinodulu parochialu pre bas'a condițiuniloru cuprinse in concursu, avendu in vedere, ca totu-dēun'a sa se alēga celu mai cualificatu dintre concurenti.

§ 55. Devenindu vacanta vre-o statiu de invetiatoriu, comitetulu parochialu stabileste in concursu condițiunile pentru o nōua alegere, pre care le aduce apoi la cunoscintia protopopului cā inspectoru districtualu. Publicarea concursului se intimpla in modulu indatinatu pāna acum.

§ 56. La facerea concursului au a se observā urmatōrele puncte:

a) Dispozițiunile din §§ 50 si 51.

b) In concursu se va spune lamuritu, ca intre concurenti celu mai cualificatu se va preferi.

c) Sum'a salariului se va aretā in modu precisu.

§ 57. Salariulu invetiatorului se fia amesuratu sarcinei si demnitāției sele. Salariulu in nici unu casu nu va fi inferioru sumei de 200 fl. pre anu, fia in bani ga'ta, fia in naturalie.

§ 58. Invetiatorulu odata alesu in modulu aratatu, remāne neamovibilu la postulu seu, pre cātu tempu 'si implinesce datorile si se pōrta conformu chiamarei sele.

§ 59. Dēca din contra, s'aru aduce inculpāri grave asupr'a unui invetiatoriu, atunci va avē locu o cercetare disciplinaria; dovedindu-se inculpāri intemeiate, atunci autoritāțile competente voru departā pre unu atare invetiatoriu din postulu seu.

§ 60. Departarea din functiune a unui invetiatoriu mai are locu si atunci, cāndu in urm'a unui morbu fisicu sēu moralu necurabilu, nu mai e in stare de a satisface misiunei sele.

§ 61. In decursulu anului scolasticu invetiatorulu nu pōte parasi postulu seu. Parasirea postului trebuie adusa la cunoscintia autoritāției respective celu putienu cu dōue luni inainte de inceputulu anului scolasticu viitoriu.

C a p u 11.

Tempulu invetiamentului.

§ 62. In scōlele poporale dela sate tempulu invetiamentului va fi celu putienu de 8 luni.

§ 63. In scōlele poporali dela sate cursurile de invetiamentu voru incepe cu 1 Octobru si voru incetā cu finea lui Maiu.

§ 64. In scōlele poporali dela orasie, precum si in tōte scōlele normale tempulu invetiamentului va fi de 10 luni, adeca dela 1 Septembri pāna la finea lui Iuniu.

§ 65. In fia-care septamana se ia o di sēu si dōue jumetāti de di, cā tempu de vacatiune. Diu'a de vacatiune se va destinā dupa impregiurările locali din partea respectivelor autoritāți ale localui.

§ 66. Vacatiuni preste anu se voru dā in dile de serbatori imperatesci si dupa impregiurari, si in dile de tergu de tiēra. In privinti'a serbatoriloru de Craciunu, de Pasci si de Rosalii sa se observe urmatōrea norma: Vacatiunile de Craciunu au se incēpa cu diu'a ajunului inclus. si voru tēne pāna dupa anulu nou; iēra cele de

Pasci voru incepe din Mercurea mare si voru tēne pāna dupa Duminec'a Tomei. La Rosalii vacatiunile suntu numai de 3 zile.

§ 67. Autoritāțile scolare locali mai potu scuti tinerimea de frecuentarea scōlei si in alte dile, alu cāroru numeru inse nu pōte fi mai mare de trei preste totu anulu scolasticu.

§ 68. Invetiatorulu nu are dreptu se dispenseze pre scolaru de frecuentare mai multu de o di preste totu anulu scolasticu.

§ 69. In casuri de morbu si de alte impregiurari grave, care nu se potu prevedē nici ocolī, invetiatorulu dela scōlele poporali elementari va avisā pre inspectorulu scolaru, cā se fia suplinitu; iēra invetiatorulu dela scōlele normale avisēza pre respectivulu directoru, cā sa ia mesuri in privinti'a suplinirii.

C a p u 12.

Examenele.

§ 70. Spre a se putē constatā mai cu inlesnire sporiulu sēu regresulu in diferitele scōle, trebuie a se tēne in fia-care anu cāte unu esamenu publicu si anume la finea anului scolaru; iēra intre semestre se va tēne numai unu esamenu privatu.

§ 71. La fia-care esamenu scolaru voru fi intrebati din tōte obiectele aflatōre in planulu de invetiamentu. Esaminatoriu este invetiatorulu localu; dara cu voi'a presiedintelui, ori-cine altulu pōte pune scolariloru intrebāri din obiectele, despre care va fi vorb'a.

§ 72. Afara de óspetii voluntari, la esamene voru trebui se mai asiste cā reprezentanti din partea respectivelor autoritāți celu putienu:

a) Inspectorulu localu;

b) Inspectorulu districtualu cā presiedinte;

c) Unu delegatu din partea comitetului protopopescu respectivu; si

d) Unu delegatu alu senatului scolaru, cārui'a i se voru dā diurne din fondurile archidieceșane.

§ 73. Protopopulu cā inspectoru districtualu numai in casuri grave si extraordinare va potē insarcinā pre o alta persōna competentă sa-lu inlocuieșca la esamene. Presiedinte la esamenu este totu-dēun'a protopopulu in calitate sea de inspectoru scolaru districtualu.

§ 74. Despre tōte esamenele dintr'unu protopopiatu sa se dea rapōrte si anume:

a) Inspectorulu localu va raportā sinodului parochialu;

b) Inspectorulu districtualu va raportā consistoriului archidieceșanu.

c) Delegatul comitetului protopopescu va raportā sinodului protopopescu;

d) Delegatul senatului scolaru va raportā consistoriului archidieceșanu cā senatu scolasticu.

§ 75. Aceste rapōrte, facute in scrisu, voru servi de basa la desbateri despre afaceri scolare in sinōdele parochiali, protopopesci si archidieceșane.

C a p u 13.

Scōlele de repetitiune.

§ 76. Aceea parte a tinerimei de ambele secse, care sēu a petrecutu dej cursurile scolare prescise in scōlele poporali sēu, din ore-care cause, n'au potutu petrece acele cursuri, e obligata a frecuentā scōlele de repetitiune pāna la etatea de 15 ani impliniti.

§ 77. In privinti'a frecuentarei scōlei de repetitiune voru avē valōre dispozițiunile din §§ 15, 16 si 17.

§ 78. In fia-care scōla de repetitiune se va observā strictu regul'a serpararei secelor, — astfeliu, cā nici odata elevii si evelele se nti fia instruiti in acelasi localu.

§ 79. In fia-care scōla de repetitiune elevii voru formā cāte dōue despartieminte: cine invetiatorulu s'aru

a) Despartimentulu acelor'a, cari au petrecutu cursurile prescise in scólele poporali;

b) Despartimentulu acelor'a, cari din intemplantare, n'au cercetatu inca de locu scóla séu au cercetatu pré putienu.

§ 80. In fia-care comuna preotulu locului séu déca suntu doi, celu mai tineru, este obligatu a dá lectiuni din religiune la scóla de repetitiune.

§ 81. Cele-lalte obiecte de invetiamentu la scóla de repetitiune cadu in sarcin'a respectiviloru invetiatori, pentru care in sa invetiatorii voru primí o deosebita remuneratiune din partea comunei

§ 82. Scóla de repetitiune se va tiené in tóte Duminecile si serbatorile, luându afara cele dóne dile dinteiu la Craciunu, la Pasci si Rosalii, apoi diu'a de anulu nou si de bobotéza. Alte vacatiuni nu voru avé locu la scóla de repetitiune.

§ 83. Prelegerile la scóla de repetitiune se incepu deodata cu regulatele cursuri scolare; esamenile inca voru fi in acelasi tempu.

C a p u 14.

Limb'a de propunere si obiectele de invetiamentu.

§ 84. In tóte scólele române de confesiunea ortod. resar. limb'a de propunere nu póte fi de cátu cea romanésca, adeca limb'a materna a eleviloru.

§ 85. Obiectele de invetiamentu voru fi urmatórele;

a) in scólele poporali elementari séu inferioare:

1. Religiunea (Rugaciuni) — Istorióre biblice. — Sentintie biblice. — Catechismulu pre bas'a istoriei biblice. — Cántari bisericesci.)

2. Limb'a materna. (Esercitie intuitive. — Cetirea si scrierea. — Gramatic'a. — Esercitie ortograficé si stilistice.)

3. Computulu (calcululu): (Mesurile si monedele din patria. Aritmetic'a elementara, cu esercitie practice (mai alesu cu privire la impregiurárele locali in minte si prin tabela.)

4. Cunoscintiele reali: a) (Geografi'a si istori'a patriei cu deosebita privire la poporulu românú; ceva din geografi'a si istori'a universalá si din istori'a nationala. b) (Elemente de fisica si istori'a naturala pentru scopuri practice si cu privire la impregiurárele locali.) c) (Elemente de agronomia si economia.)

5. Cunoscintie tehnice: (Caligrafia. — Desemnulu linearu. — Cántare. — Gimnastica. — Lucru de mâna in scólele de fetitie.)

b) pentru scólele poporali superioare séu normali:

1.) Religiunea: Rugaciuni. — Istorióre biblice. — Sentintie biblice — Cetirea din Biblia. — Momente din istori'a bisericesca, mai alesu cu privire la desvoltarea cretinismului si la biserica nóstra nationala. — Catechismulu pre bas'a istoriei biblice. — Cántari bisericesci.)

2. Limb'a: a) cea materna: (Esercitie intuitive. — Cetirea si scrierea. — Gramatic'a. — Ortografi'a si stilistic'a. b) O limba straina: (Cetirea si scrierea. Gramatic'a pre bas'a deprinderiloru practice.)

3. Computulu si Geometri'a: (Mesurile si monedele din patria. Cele 4 specii de computu cu numeri intregi, franti si decimali, prin esercitie practice in minte si pre tabela si cu referintia la impregiurárele locali. Notiuni generali si fundamentali din geometria pentru scopuri practice.)

4. Cunoscintie reali: a) Geografi'a si istori'a patriei cu deosebita privire la poporulu romanu. Schitie din cosmografia. — Geografi'a si istori'a universalá si in legatura cu acést'a din urma drepturile si datorintiele cetatenesci. — Istori'a nationala. — b) (Istori'a naturala si sciintie naturali, avendu in vedere scopuri practice din

viétia). c) Elemente de agronomia si economia).

5. Sciintie tehnice: (Caligrafia. — Desemnulu linearu pre bas'a cunoscintieloru din geometria. Cántari. — Gimnastica. — Lucru de mâna in scólele de fete.

(Va urmá)

Eseriere de concursu

pentru locuri stipendiate (burse) in institutetele de educatiune si cultura militare.

Cu inceperea anului scolasticu 1876/7 viu de a se ocupá in institutetele de educatiune si cultura militare urmatórele locuri stipendiate:

1.) Unu locu stip. Baronu **Brady** pentru fii de religiune catolica, nascuti in Irlandi'a, eventualu pentru fii de ofieri de provenientia irlandesa si in lips'a acestor'a pentru fii de ofieri séu in genere de barbati meritati de armata.

2.) Unu locu stip. Iulie **Brudermann** pentru copii din famili'a **Brudermann** si neaflandu-se unu atare aspirantu, pentru unu copilu de parinti seraci, dara legitimi din comun'a **Hütteldorf** lângá Vien'a.

3.) Dóne locuri stip. majoru **Dell** pentru fii de ofieri de religiune evangelica.

4.) Unu locu stip. **Hermann & Hensel** pentru fii de ofieri de geniu.

5.) Dóne locuri stip. majoru **Krauss** pentru fii de ai militariloru obligati din IX regimentu de husari si in lips'a acestor'a, pentru fii de militari din celelalte regimente de husari séu din infanteri'a ung.

6.) Unu locu stip. Iacobu de **Schellenburg** pentru fii de ofieri din fostulu generalatu alu **Varasdinul** si **Carlstadt**.

7.) Unu locu stip. **Sabbas de Tököly** pentru fii de natieuna ilirico-serbésca si religiunea greco-orientale, preferindu-se descendentii fundatorulu, si pentru fii de ofieri.

Fia-care din aceste locuri stip. se póte ocupá in scólele reali militare séu in academiile militare.

Conditiiunile generali de primire suntu aceste:

1. Indigenatulu austriacu séu ungurescu, documentatu prin testimoniulu de patria; la esteri prin prea inalt'a aprobare a Majestátiei. Sele Imperatului si Regelui.

2. Aptitudinea corporale atátu pentru educatiunea militaria cátu si pentru servitie viitórie de resbelu, documentata prin tesmoniu dela unu medicu graduatu activu din armat'a c. r. séu din marin'a belica séu din ambele militie de aperare a terei, mai departe prin testimoniulu de vaccinatu.

3. O purtare morale multiemitoria, documentata prin testimoniulu scolasticu.

4. Etatea maximala, preste care sa nu fi trecutu, documentata prin atestatul de botezu séu de nascere.

5. Precunoscintiele recerute, documentate prin testimoniulu scolasticu din semestrulu de pre urma, prin examenulu de primire depusu cu succesu indestulitoriu la institutulu respectivu.

Toti aspirantii trebue sa cunósca limb'a germána intru atátu cátu sa póta incepe invetiamentulu cu succesu. Pentru a intrá la o scóla reala militaria inferióra si adeca:

In cursulu an. I e de lipsa cá (aspirantulu respectivu) sa fi absolvatu bine clas'a 4 séu 5 dela o scóla poporale, sa nu fia trecutu de 12 ani; in cursulu II, III séu IV se fi absolvatu bine clas'a 1, 2 séu 3 la o scóla reale, la unu gimnasiu realu séu inferioru séu clas'a de asemenea valóre la scóla civila, apoi sa nu fi trecutu de anii 13, 14 respective 15 ai vietiei.

Pentru a intrá in scóla reala superióra militaria se recere sa fi absolvatu bine clas'a 4, 5, respective 6 dela o scóla reale, gimnasiu séu gim-

nasiu realu, apoi se nu fi trecutu de anulu vietiei 16, 17, respective 18.

In academi'a militara din **Wr. Neustadt** potu sa intre in anulu acest'a aspiranti, cari au absolvitu bine siepte clase gimnasiale si n'au trecutu de 19 ani.

In academi'a militara tehnica care consta dintr'unu despartimentu de artilerie si de geniu, potu sa intre aspiranti, cari au absolvitu spre multiamire o scóla reale completa, unu gimnasiu superioru séu unu gimnasiu realu complectu, fára de a fi trecutu de 19 ani.

Pána unde are sa se estinda examenulu de primire, decudu la intrarea intr'un'a din scólele reale militare séu in academi'a tehnica militara din Vien'a dispositiunile „planulu de invetiamentu pentru scólele reale militare c. r.“, la intrarea in academi'a militara din **Wr. Neustadt** inse dispositiunile din „planulu de invetiamentu pentru gimnasiele de statu.“ In deosebi se cere dela aspirantii pentru academi'a militara mai pre urma numita in matematica cunoscintia ecuatiuniloru de alu doilea gradu si a progressiuniloru, in geometrie cunoscintia planimetriei, stereometriei si a trigonometriei plane.

Esaminarea din limb'a boemica séu cea ungerésca se va admite pentru anulu acest'a in tóte institutetele de educatiune si cultura militare in modu exceptionalu; din limb'a franceza se cere dela cursulu an. II in scóla reala inferióra militaria in susu celu putienu cunoscintia materiei de invetiamentu ce se vine pe cursulu an. I alu acestui institutu; dara la intrarea intr'un'a din cele dóne academiile militare se cere celu putienu cetire fluenta si corecta, apoi traducere de pre limb'a franceza pre cea germána si exercitie simple de pre germána pre franceza.

In rogárele pentru primire in academi'a tehnica militara e de a se aminti, déca aspirantele doresce se intre in despartimentulu de artilerie séu de geniu.

De altmintrea conditiunile detaliat de primire se potu vedé din „prescriere despre primirea de aspiranti dela educatiunea privata in institutetele de educatiune si cultura c. r. militare.“ publicata in bucat'a XXV a foiei de ordinatiuni normali, care impreuna cu „planulu de invetiamentu pentru scólele reale militare c. r.“ publicatu in bucat'a IX din „foia pentru ordinatiuni normali“ dupa unu distribuitoriu separat, se potu procurá dela editiunea tipografiei c. r. de curte si statu.

O copie tiparita de pre prescriesele amintite se afla si la **L. W. Seidel** si fiu-seu in Vien'a si la **Car. Prohaska** in **Teschen**.

Suplicele au sa se predee celu multu pána la **30 Iuniu a. c.** si adeca cu privire la locurile stipendiate

ad 1. Episcopulu din **Dublinu**; 2. Ministeriulu imperialu de resbelu;

3. prin comand'a statiunei militare in **Oedenburg** cátra conventulu bisericescu de acolo;

4. prin comitetulu administrativu si tehnicu cátra curatel'a fundatiunei;

5. Cátra regimentulu husarescu príncepele **Lichtenstein**. Nro 9 in **Stuhlweissenburg**;

6. Cátra comand'a generale, din **Agramu**;

7. Cátra Escelenti'a **Sea dlu fdzm. Gabr. baronu Rodich**, locotenente, comandantu alu divisiunei XVIII de infanteria si comandante militariu in **Zara**.

Din lips'a de spatiu se voru puté primí in celu mai de aprópe anu scolasticu in scólele reale militare elevi pe plata numai intr'o mesura fórté restrinsa, precándu impartirea de elevi pe plata, cari corespundu conditiuni-

loru legali, la academiile militare va urmá intr'unu modu nerestrinsu.

Pausialulu de costu, pentru care elevulu pre cátu tempu se afla in institutu primesce nutrementulu deplinu inbracamintea si locuinti'a, e

pentru scólele reali-inf. militare 300 fl.
„ „ „ super. „ 400 fl.
„ „ academiile „ 600 fl.

de o persóna pre anu.
Acestu (pausialu) e de a se solvi totu la o jumetate de anu anticipative la cass'a militara, respective la cass'a civila ce fungéza cá locu de solvire pentru militari.

Pentru fia-care elevu pre plata e de a se depune in cursulu anulu supremu alu academiiei cu rata din urma a pausialulu pentru costu si sum'a ce se statoresce si publica din cându in cându pentru equiparea elevulu cându iese cá ofieru.

Suplice pentru aplicarea de locuri pre plata primesce fia-care comanda generale (militara) — de cetate locale — cercuale — si de intregire.

Vien'a 27 Martiu 1876.

Dela ministeriulu imperialu c. r. de resbelu.

Centralisarea federativa este principiulu bisericeii in administratiune.

(Urmare.)

Drepturile de cari se bucurá fia-care metropolitu in provinci'a sea metropolitana, si patriarchulu in patriarchatululu seu, erau fórté insemnate. Metropolitii avéu dreptulu a se ingrigi pentru ordinea si prosperarea generale bisericesca in tóte bisericele din metropolii; convocau sínódele locale, cu dreptulu de presiedintia; sínódele, in care nu luau parte metropolitii, nu putéu aduce decisiuni valide (can. 20 Ant); fára invoirea metropolitiloru episcopii nu putéu intreprinde nimicu in administratiunea bisericeii. „Episcopii cari suntu in fia-care eparchia, trebuie se scie pre episcopulu, carele este inainte statatoriu in metropolia si are purtare de grige pentru intrég'a provincia.....

...Iéra ceilalti episcopi nimicu de mai mare insemnatate sa nu incépa fára elu, **decátu acelea numai, câte se cuviniu eparchiei fiesce-carui'a** si sateloru de sub dens'a, cá fia-care se **aiba stapanire***) preste eparchi'a sea si se o ocármúiesca dupa cuvinciósa religiositate a fiesce carui'a, si se aiba grige pentru intregulu tienutu, care este supusu cetátiei sele, ca se hirotonésca pre presbiteri si pre diaconi, si tóte cu judecata sa le faca; iéra mai incolo sa nu se apuce a face nimicu fára episcopulu metropoliei, nici acést'a fára sentinti'a celorlalti.“ (can. 9 Antiochia).**)

Asemenea drepturi eserciau, in patriarchate, patriarchii cu putiena deosebire. Espunerea loru este de prisosu.

In autoritatea loru, inse, si metropolitii erau limitati. Fára sentinti'a si votulu episcopiloru sufragani ei nu putéu intreprinde lucruri privitorie la bisericele eparchiale. Va se dica, metropolitii depindeau dela autoritatea sinodala, carea in biserica nóstra ortodocsa e de dóne feliori: e c u m e n i c a si locala. Sínódele ecumenice forméza suprem'a autoritate in biserica universalá, iér sínódele locale, fiindu intrunirile episcopiloru din unele biserice provinciale, hotaririle loru remanu obligátorie numai pentru bisericele, care au fostu reprezentate in acele sínóde. Canónele santiloru apostoli, cu deosebire si eschisivu, se ocupa de sínódele numite locale, adeca metropolitane. Autoritatea si compe-

*) Sublinierea este aici din partea redactiunii.

***) Unde e aci dependintia episcopiloru de metropolitii asiá cum o vreai d-ta? R.

tinti'a acestor sinode se estindea in tote ramurile guvernareii bisericesei intr'o provincia. De-si nu in specialu, dar in trasuri generale, canonele ni indegeta putienu si cestiunile, de cari avéu sa se ocupe ss. parinti in sinodele locale. Can. apost. 37 dice: „De doue ori in anu se fia sinodulu episcopiloru si sa cerceteze intre densii dogmele buneii cinstiri de Ddieu (*τα δογματα της εωβειας*) si sa se decida controversel incidente bisericesei.“ Iér sinodulu a VII ecum. in can. 6 . . . „sinodulu facendu-se pentru lucruri canonice si evangelice, se cuvine episcopiloru adunati se fia cu mare bagare de séma“ etc.

Asia-dara, in deliberatiunile sinodeloru locale, cadé esaminarea dogmeloru buneii cinstiri, séu dupa can. sinod. VII ecum. obiectele cele canonice si evangelice. Insa prin „dogmele buneii cinstiri“, noi nu putem intielege absolutu, dogmele credintiei dupa privilegiate teologice, „ci lucrurile canonice si evangelice.“ Balsamonu, dice, in generalu, cá episcopii fie cárei provincie se convina cu primatele lor pentru a resolví cestiunile eclesiaste care sunt dubie. „Propter eclesiasticas, quae in regionibus incident quae questiones, necessarium visum est episcopos uniuscuiusque provinciae, cum ipsorum primatum convenire, ut quae sunt dubia solvantur.“ (Balsamon, coment. ad. can. 37 ap.) Asemenea si Zonara: pentru incidentele controversii in dogme, si alte cause eclesiastice, si pentru cei escomunicati prin episcopi, santi apostoli au decretatu cá totii episcopii provinciei sa se intrunéscá de doue ori la anu, consultându-se si complanându controversel: „Ob incidentes de dogmatis controversias, et alias eclesiasticas causas propter illos etiam, qui sunt ab episcopis excommunicationi subjecti“ etc. Iéra in privirea obiectelor canonice si evangelice celebrii canonisti dicu, ca la celea canonice apartiene administrarea averiloru episcopale si a bisericiloru eparchiale, ordinatiunile clericiloru; la celea evangelice, ingrigirea, cá tainele sa se faca dupa prescriptiunile bisericeii. „Quando autem fuerit, inquit, facta synodus, debent episcopis curam gerere, ut evangelicae et canonicae traditiones serventur et alia Dei mandata. Et sunt canonicae eadem traditiones justae et injustae excommunicationes, clericorum ordinationes, episcoporum rerum administrationes, et similia: evangelicae autem traditiones et mandata Dei, baptizari in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, etc.“ (Bals. in coment. can. 6. VII.) (inceputu nou.) Din aceste se vede ca autoritatea sinodeloru locale nu se marginea in cercetarea dogmeloru, si a invetiaturei despre credintia, ci ea se estindea si asupra administratiunei, ordinei si disciplinei eclesiastice.

In unele biserici locale, pentru teritoriale lor prea indepartate, adeseori érá cu neputintia intrunirea sinodeloru. Atunci biserica a permisu, cá si in particularele provincii metropolitane sa se póta tiené sinode, prin episcopii provinciali pentru unele cause mai mici. Asiá, parintii sinodului din Cartagen'a (a. 418) au enuniatu: „ca nu este necesariu cá fratii sa se ostenéscá in totii anii, ci de câte ori lips'a obstésca va cere, adeca a întregei biserici din Africa, dupa ce din tote partile s'au datu scrisori cátra acésta catedrala, trebuie sa se adune sinodu in acea eparchia, in carea usulu si comoditatea ne-arú indemná; iér' causele care nu vorú fi comune sa se judece in eparchiele proprii.“ (can. 104 Cart.) — Africa pre tempulu sinodului din Cartagen'a (418) cu tieniturile

supuse ei constituiu a biserica locala de optu provincii metropolitane: 1) Alesandria, Pentapolulu Libiei cu Tripolis un'a, 2) Bizaculu, 3) Carcedonulu, 4) doue Numidie, 5) trei Mauritane, 6) Cesariana, 7) Sitifensis si a 8) Tingiana. (Sintagma alfab. a lui Blastariu, prefat. la sinod. Cartaginei.) — Episcopii si metropolitii acestor provincie, neputendu-se intruni, dupa can. 37 ap. de doue ori la anu, in sinode locale, ei numai cându lips'a obstésca a întregei biserici din Africa o pretindea acésta, — causele de natura speciala séu privata, sinodulu cartagineanu a decisu, ca acestea sa se judece si in eparchiele proprii, adeca in metropoli si nici decátu in regiunea séu districtulu episcopiloru sufragani; iér' in causele comune, adeca dogmatice, nu mai sinodulu obstescu alu întregei biserici africane se póte pronunциа. „A quibus autem solvantur quae emergunt ecclesiasticae questiones? dicit, quod si haec sint quidem communes, scilicet dogmaticae, episcopi per literas accersentur et facta synodo solvetur dubium. Sin autem non sint eiusmodi, sed speciales seu privatae, ut quae sunt fortassis exortae inter clericos et episcopos, de iis in unaquaque provincia quaeretur.“ (Bals. in coment. can. 98 Cartag.)

Atátu formele de administratiune in biserica antica, precum si insasi sinodalitatea, ce alta vedescu ele, déca nu principulu unei eminente centralisári federative, espresa in modu positivu prin can. ap. 34, care suna: „Episcopiloru fiestecarei natiuni se cuvine a sci pre celu dintáiu între densii si a-lu esistimá pre elu cá capu, si a nu face nimicu, de unu momentu mai mare fára sentinti'a lui; iéra ei numai acele se faca ce se referescu la eparchia (*παροικια*) si la satele supuse lor. Dara nici elu se nu faca fára sentinti'a tuturoru nimicu.“

Insusi can. acést'a nu institue alta forma de administratiune particulara, de cátu cea metropolitana. Si metropoliile findu create cu privire la nationalitatea crestiniloru, ele compunu unu intregu nesolubil, a cáru parti suntu homogene si nu heterogene. Din acestu temeiu, in un'a si acéasi metropoli, o administratiune descentralisátore este anticanonica, este contraria practicei si spiritului bisericeii ortodoxe, prin urmare trebuie sugrumata in germinele ei! Acést'a nu insémna a nimici libertatea elemintelor si a organeloru inferiore in biserica. Sinodalitatea indegetata prin canone este garantia nemintita pentru libertatea lor. Drepturile episcopiloru, in sfera lor, suntu nealterabile. Episcopii avéu dreptulu a se ingrigi de prosperarea poporului de sub potestatea lor, a purta grige de tote lucrurile bisericesei, cá toti banii si lucrurile bisericeii trebuie a se ocármui dupa stapánirea lui, (a episcopulu) si a se impartí la cei seraci, cu frie'a lui Ddieu si cu tota evlavie'a, prin presbiteri si diaconi. Si pentru ce sa se ocármuiesca acestea, si sa se impartia prin acesti'a; pentru cá sa se pazésca pre sinesi episcopulu mai pre susu de totu prepusul, si prihan'a, ca cum ca singuru le manánca, si reu le iconomisése.“ (Pidal. talc. la can. 41 ap.) Ací se vorbesce despre averile bisericeiloru catedrale, si nu despre bisericile întregei provincii episcopale la olalta. A chirotoni diaconi si presbiteri „iér' mai incolo sa nu se apuce a face nimicu fára episcopulu metropoliei.“ De asemenea, episcopiloru apartiené dreptulu de a institui chor-episcopi (*τὴν χορὰς επισκοποι*). Insa ei, nu putéu intinde autoritatea lor mai departe. Hirotoniele chor episcopiloru nu invólve in sine si dreptulu episcopiloru de a regulá ordinea

administratiunei eparchiale. Acést'a se tiené de competinti'a sinodului metropoliei, precum amu demústratu. Chiaru referintiele dintre episcopi si chor-episcopi s'au regulatu in sinode si nu prin episcopi. Dovada, ca administratiunea particulareloru provincii episcopesci, se facea de sinodele provinciale. A impropriá episcopiloru nisce drepturi, cari nu au base in canone, este numai ostentatiune zadarnica.

Noi, trebuie se marturisimu, suntemu departe in privirea sinodeloru, de sinodele bisericeii antice. Cu acést'a nu voiú se dicu, ca sinodele nostre in forma lor de astadi nu-si au ratiunea lor in pracs'a bisericeii apostolesci. Un'a insa trebuie sa recunóstemu, cá biserica, atunci, cându multimea orasielor, din tote partile, atacá esistinti'a ei, ea a limitatu influentiile laiciloru in administratiune; cându apoi, sinodele de care amintescu canonele bisericeii, se constituiu eschisivu din persone clericale, din episcopi. Lucru fórte naturalu, ca, pentru tienerea sinodeloru de acésta specia, a se intruni, celu putienu, episcopii unei provincii metropolitane. Este acést'a o impregiurare, ce ne arata fórte lamuritu, ca sinodele nostre eparchiale, nu se potú asemená cu sinodele eparchiale ale bisericeii antice. In biserica nostra, numai sinodulu episcopiloru cu congressulu la olalta, au analogia sinodeloru provinciale in cei dintáiu optu secolu a bisericeii crestine. Si déca luámu in privire caracterulu acelor sinode, va trebui se recunóscemu, ca sinodele nostre eparchiale séu diecesane, numésca-se ori cum, nu suntu decátu nisce organe auxiliare in administratiunea metropolitana, care stau in dependinti'a congressului, precum stau si episcopii in dependinti'a metropolitulu; nu potú episcopii intreprinde nimicu momentosu fára consensulu metropolitulu, nu potú nici sinodele fára sentinti'a si votulu congressului!

A tractá o cestiune bisericesca, in privirea datelor canonice, nu este usioru. Si canonistulu trebuie sa examineze cu multa ingrigire tote fazele prin care s'au desvoltatu canonele, pentru ca de suntu scrise in vechime si in deosebite impregiurári; cuprindu in sine cestiuni, care fára confrontare cu alte canone si fára studiu si esplicatiuni istorice, nu potú fi intielese. Canonele nu se potú aplicá tote dupa litera. In acésta intemplanie canonistulu sa íee in socotintia spiritulu, intentiunea lor. Amu vedutu, ca multi termini canonici, întrebuintati de santi parinti, au cu totul altu sensu decátu care li dámu noi astadi. Asiá dieces'a, insemná complexulu mai multor provincii metropolitane, eparchia, insemná provinci'a metropolitana; iér teritoriale singuraticiloru episcopi, se numiau parochia asiá se afla in testulu grecescu a canonului apostolescu 34; dar si Eusebiu atesta acést'a in istoria sea eclesiastica (Cartea I c. 1). Fára privire la impregiurárele acestea, scriitorulu bisericescu, nu va poté nici cându espune adeverulu, ci trebuie se cada dintr'unu neadeveru intr'altulu, compromitiendu numai sciinti'a canonica, si amagindu bun'a credinti'a publiculu.

Acéstea suntu privilegiate, ce amu desvoltatu, pre bas'a studiulu canonice, in cestiunea de administratiune bisericesca. Amu facut'o acést'a in interesulu comunu, fára cá se amu pretensiunea de infalibilu.

Vincentiu Mangra.

Nr. 1186/1876.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu de medicu scaunale aici, cu care este im-

preunatu salariulu anuale de 300 fl. v. aust. din ajutoru salariale, se escrie prin acést'a pána la cea mai de aprópe organizare municipale concursu.

Competentii au a-si aterne cererile lor bine instruate pána la 26 Aprilie a. c. la subscrisulu oficiolatu scaunale. Doctorii de medicina vorú avé preferinti'a.

Oficiolatu scaunale,
Mercuria in 9 Aprilie 1876.

(L. S.) Macelariu
(1—3) (L. S.) Trónca.

Concursu.

Parochia gr. or. Certegia protopresbiteratulu Campeni, de clas'a a III aflându-se vacanta, se deschide si publica prin acést'a concursu, pána in 10 Aprilie a. c. st. v.

Emolumentele suntu:

- I. Tacele stolare.
- dela botezuri . . . . . 15 fl.
  - dela cununii . . . . . 40 fl.
  - dela molitve pre posturi, si plat'a ss. pasci. . . . . 30 fl.
  - osfestaniile. . . . . 60 fl.
  - inmormentári . . . . . 160 fl.
- II. Dupa pamentulu bisericeii unu venitu anuau de . . . . . 100 fl.

Sum'a: 405 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acésta parochia vorú avé a-si adresá concursele lor, in sensulu statutulu organicu pána la terminulu prefipta la subscrisulu.

Campeni 11 Martie 1876.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Patiti'a,

(3—3) protopopu.

Ad Nr. 33—1876.

Concursu.

Devenindu vacanta parochia gr. or. de a 3-a clasa din Nadasti'a superióra cu fili'a Hesdasch in protopresbiteratulu tractulu Hatiegu, se escrie prin acést'a concursu, cu terminulu pána la 25 Aprilie st. v. a. c.

Emolumentele suntu:

- Pamentu aratoriu 4 jugere;
- dela 155 fumuri câte un'a feria de vinu;
- totu dela atátea fumuri câte un'a di de lucrú;
- stolele indatinat dele functiunile preotiesci.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia au a-si aterne concursele lor conformu „statutulu organicu“ la subscrisulu pána la terminulu susu amintitu.

Hatiegu in 19 Martie 1876.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Ratiu,

(1—3) protopr.

Subscrisulu are onóre a aduce cu tota reverinti'a la cunoscinti'a inaltei Nobilimi, c. r. militari si pl. t. publicu, ca la 9 Aprilie a. c. va deschide, cu devis'a eftinu si bunu, localulu seu arangiatu de nou si cátu se póte de bine assortatu de

Calea si Conditoria

in strad'a Cisnadié Nr. 31.

Fiindu subscrisulu in pusetiune de a duce in deplinire totu felulu de comandári in acestu genré in modulu celu mai gustiosu, se va silí totodata a castigá cátu mai curendu inaltulu patrociniu si deplin'a multamire a onoratoriloru sei musterii; deci se róga de numerosa si binevoitoare frecuentia,

Cu tota stim'a

2—3 Bertoldu Frenzt.